

СТАНОВИЩЕ

От: проф. д-он Екатерина Илиева Матеева,
Професор по Гражданско и семейно право
Професионално направление 3.6 Право
Софийски Университет „Св. Климент Охридски”,
Юридически факултет, Катедра Гражданскоправни науки
Научна специалност Гражданско и семейно право

Относно: Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по професионално направление 3.6 Право, научна специалност Гражданско и семейно право в УНСС.

Автор на дисертационния труд: **СВЕТОСЛАВ ИВАНОВ ИВАНОВ**
Тема на дисертационния труд: **„ЗАДЪЛЖЕНИЕТО НА УПРАВИТЕЛЯ ОТ ВОДЕНЕТО НА ЧУЖДА РАБОТА БЕЗ ВЪЗЛАГАНЕ СПОРЕД БЪЛГАРСКОТО ОБЛИГАЦИОННО ПРАВО”**

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1458/25.06.2020 г. на Зам.-ректора по НИД на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Докторантът **СВЕТОСЛАВ ИВАНОВ ИВАНОВ** се е обучавал в докторантска програма към катедра „Частноправни науки” на Юридически факултет на УНСС по научна специалност Гражданско и семейно право, професионално направление 3.6 Право, като докторант в задочна форма на обучение от месец март 2015 г. насам.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е с общ обем от 282 страници, вкл. приложенията, обхващащи извлечение от ЗЗД, списък на използваната литература и списък на осем използвани в труда чуждестранни съдебни решения, без посочване на данни, къде са публикувани. Извън това е съставен и списък на по-важните съкращения и анотация относно начина на цитиране на източниците.

Трудът е структуриран в увод, три глави, разделени на параграфи, точки и букви с предметни заглавия в последователна номерация, и заключение, което също е структурирано в параграфи, точки и подточки с предметни заглавия. Прави много добро впечатление стройната, детайлно изградена структура на труда, която е представена прегледно в съдържанието към него и допринася в значителна степен за по-облекчено проследяване на хода на изследването.

Трудът има богато подлиние, обхващащо 1525 бележки, повечето от тях с предметно съдържание и позоваване на използваните библиографски източници и съдебна практика – наша и чуждестранна.

Изследването е опряно на много богата, но в същото време внимателно подбрана библиография, включваща 250 библиографски единици (монографии, научни студии и статии), от които 133 на кирилица, а останалите на няколко чужди езика (английски, немски, френски, италиански, испански, португалски и др., включително едно съчинение на гръцки език).

В увода, който се състои от пет параграфа, е обоснована актуалността на избраната от докторанта тема и нуждата от цялостното ѝ, систематично изследване; очертани са предметът, целите и задачите и хода на изследването, приложените от автора методи на научно изследване и са направени кратки терминологични и понятийни бележки с цел внасяне на понятийна яснота в изложението.

Глава първа от труда, озаглавена „Общи положения”, представя правната уредба на задължението на управителя от воденето на чужда работа без възлагане, очертава приложното поле на гестията като извъндоговорен източник на облигационни отношения, провежда разграничения между този институт и някои сходни правни фигури и разисква доктрината и практиката по тълкуване и прилагане на обсъжданата уредба.

Глава втора от труда е посветена на възникването на задължението на гестора от воденето на чужда работа без възлагане. Последователно са обсъдени елементите от правопораждащия фактически състав, от който възниква задължението на управителя от воденето на чужда работа без възлагане. Специално място е отделено и на правното положение на гестора – на какви изисквания да отговаря, за да може да предприема действия по воденето на чужда работа без възлагане.

Третата глава под заглавието „Действие на задължението на управителя” разглежда последователно задълженията на управителя да се грижи за работата на доминуса добросъвестно, да уведомява доминуса за предприемането, хода и приключването на работата и накрая да му предаде всичко получено във връзка с водената работа. В отделен параграф е изследвана отговорността на гестора за лошо водене на поетата от него чужда работа без възлагане или за неоснователното ѝ изоставяне.

Обосновано е виждането, че тази отговорност има своята уредба в чл. 79 и сл. ЗЗД, а не е деликтна или особена по характера си отговорност. В края на тази глава са обсъдени специфични основания за прекратяване на задължението на гестора. Отделено е място и на значението на някои особени факти, като изгубване на правоспособността на доминуса, лишаването му от дееспособност, погасяването по давност на вземането на доминуса срещу гестора и др.

В заключението, структурирано в два параграфа, са систематизирани научните изводи от изследването - във връзка с изискванията към личността на гестора, елементите от фактическия състав, от който възникват задълженията на гестора и съдържанието на тези задължения и отговорността за неизпълнението им, както и предложенията за усъвършенстване на законовата уредба.

Темата на дисертационния труд е класическа и в същото време - с неостаряваща актуалност и теоретично и практическо значение за съвременния граждански и търговски оборот. До момента тя не е била предмет на самостоятелно и цялостно систематично научно изследване, независимо че отделни нейни аспекти са били обсъждани под формата на научни статии в правната периодика, също и в учебната и в коментарната литература.

Структурата на изследването е стройна и логична и способства за постигане на неговите цели и научни задачи, а именно: (1) да анализира задълженията на гестора според българското облигационно право в контекста на римското и сравнителното право и (2) да улесни по-нататъшните научни изследвания върху института на гестията, практиката по прилагането му и преподаването на правни знания в тази материя.

При разработката на темата на дисертационния труд е използван богат набор от общи и специални методи на научно изследване, които са адекватно приложени. Особено добро впечатление прави широкото застъпване на сравнителноправния подход, който допринася за увеличаване на научно-познавателното значение на изследването.

Научната полемика се води от дисертанта коректно, в конструктивен дух, аргументирано и с колегиално уважение към авторите, с чиито възгледи се изразява несъгласие.

Езикът на изследването е ясен, точен и прецизен в терминологично отношение. Прави много добро впечатление вещото познаване на латинската правна терминология, както и на чуждоезични правни термини, които много уместно са използвани от автора. Трудът е опрян върху богатата чуждестранна и българска библиография и обилна съдебна практика, като са обхванати повечето от наличните в нашата специализирана литература библиографски източници.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

При оценяване на получените научни и научно-приложни резултати следва да се има предвид, че за първи път в българската доктрина се предлага цялостно и систематично монографично изследване на задълженията на гестора в правноисторически и сравнителноправен аспект. До появата на този труд доктрината ни не е поставяла като самостоятелен предмет на теоретично изследване задълженията, възникващи за гестора от воденето на чужда работа без натоварване. С висока стойност и значение за развитието на практиката и доктрината е обхващането на цялата налична българска литература по темата и широкото привличане на множество релевантни за изследваните въпроси източници от чуждата теория и практика и тяхното вещо обсъждане в хода на теоретичния анализ.

Второ, от значение за обогатяване на българската теория и съдебна практика са уместно направените от автора аналитични разграничения между задълженията, възникващи за гестора от воденето на чужда работа без натоварване и други правни институти, сред които мълчаливо сключения мандатен договор; разграниченията между фактическите състави на исковете по чл. 61, ал. 1-2 ЗЗД - от една страна, и престационните кондикции, както и исковете от обогатяване за чужда сметка – от друга; разграниченията от договора в полза на трето лице; съпоставката със законната солидарна отговорност между съпрузи за задълженията, поети за задоволяване на нуждите на семейството и др. Полезни за теорията и практиката са също съпоставките между воденето на чужда работа без възлагане и други извъндоговори източници на облигационни задължения, като непозволеното увреждане, задълженията от едностранни сделки и др.

Трето, с голяма теоретична и практическа полезност са разсъжденията и изводите на автора относно приложното поле на гестията, и в частност на задълженията на гестора по чл. 60 ЗЗД. Интерес, между другото, представляват анализите по въпроса за формалните сделки на гестора, сключвани от него в интерес на доминуса, когато е действал като негов косвен представител; също и разсъжденията върху възможността на гестора да предявява в гражданския процес права на доминуса било от свое име- в качеството на процесуален субституент, било от името на доминуса, т.е. като процесуален представител, без да е надлежно овластен.

Четвърто, ценно за практиката и теорията е обосноваването на принадлежността на редица гражданскоправни и търговскоправни разпоредби към института на гестията, макар в систематично отношение да са поместени при други институти. Сред тях се открояват уредбата на представителната власт на пълномощника да преупълномощи трето лице по силата на закона; правото на довереника, респ. комисионера, да се отклони от поръчката на доверителя/комитента; правото на мандатаря да

се замести с трето лице, когато не е имал право да се замести; вземането на застрахования срещу застрахователя за разноските, които е направил за ограничаване на вредите и др.

Пето, важно място сред научно-приложните резултати от изследването заема и систематизираното изясняване на отделните елементи от фактическия състав на задължението на гестора.

Шесто, с голямо теоретично и практическо значение е обстоянното и аналитично изясняване на съдържанието на задълженията на гестора да се грижи за работата на доминуса, докато последният може да я поеме сам; изясняването на мащаба на дължимата от гестора грижа при воденето на работата на доминуса; изясняването на същността и съдържанието на задължението на управителя за уведомяване на доминуса относно воденето на работата; анализа на задължението на гестора да даде сметка на доминуса и правното значение на това действие; изясняването на обектите и съдържанието на задължението на гестора за предаване на доминуса на всичко, получено във връзка с воденето на работата и др.

Седмо, при оценяване на научно-приложните резултати от изследването следва да се изтъкнат и добре обосноващите предложения *de lege ferenda*, систематизирани от автора в § 24 от заключението на труда. Те се отнасят, освен до прецизиране на някои правни термини в уредбата по чл. 60-62 ЗЗД, още и до разрешения по същество, част от които целят да охранят интересите на доминуса срещу непозволена или нежелана интервенция в работите му от страна на друго лице (гестор), а други са предназначени да прецизират уредбата на задълженията на доминуса с цел балансиране на интересите на двете страни по облигационното отношение, възникнало от гестията.

С оглед на изложените съображения не може да има съмнение, че докторантът се е справил отлично с изпълнението на поставените цели и задачи на изследването. С оглед достигнатите научни и научно-приложни резултати дисертационният труд заслужава една много висока обща оценка.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Трудът съдържа многобройни и съществени приноси за развитието на българската доктрина, съдебна практика и нормотворчество. Детайлното им изброяване е невъзможно в рамките на това становище, а и неговата цел не се състои в това.

Преди всичко не може да не се изтъкне, че за първи път в българската правна доктрина е направено цялостно и систематично монографично изследване на задължението на управителя от воденето на чужда работа без възлагане. Като казвам „цялостно и систематично” имам предвид, че до появата на това изследване у нас не е бил проследяван така пълно и задълбочено генезисът и развитието на гестията, и в частност на

задълженията на гестора, от римското частно право до наши дни. Без колебание може да се каже, че рецензираното изследване със своята задълбоченост и вещина запълва една очевидна празнота в нашата научна литература по въпросите на гестията, каквато съществуваше до този момент.

Интерес представляват разсъжденията и изводите на докторанта относно възможността недееспособен да действа като гестор и в това си качество да извършва фактически действия в чужд интерес, стига да притежава психическата годност да знае, че работата, която е предприел, е чужда.

Приносен характер има ясното очертаване на разграничителната линия между воденето на чужда работа, предприета със знанието и без противопоставянето на доминуса, и сключения с конклюдентни действия договор за поръчка и техните правни последици. Интерес за доктрината и практиката представлява и съпоставителният анализ на облигационните отношения, възникващи от гестията и от неоснователното обогатяване.

Научни приноси се откриват и при изясняване на отделните елементи от правопораждащия фактически състав, от който възникват задълженията на гестора от воденето на чуждата работа без натоварване. Приносно значение имат, в частност, изложените от автора оригинални и убедителни аргументи за това, че за възникване на задълженията на гестора от воденето на чуждата работа не е необходимо нито наличие на намерение за обвързване у него, нито на дарствено намерение. Полезен за теорията и практиката е и изводът за ирелевантност на грешка у гестора относно личността на доминуса, както и на неправилна представа у гестора, че съществува правно задължение за водене на чуждата работа.

Множество приноси се откриват и в изложението в глава трета от труда, и по-специално в изясняване на недостатъчно изследваните до момента основания за прекратяване на задълженията на гестора; също на последиците от неизпълнение на задълженията на гестора, за които той отговаря към доминуса и др. За първи път в доктрината ни се прави и такава детайлно изследване на обектите на задълженията на гестора.

Най-сетне, полезни за нормотворчеството са и няколко предложения за усъвършенстването на действащата у нас уредба на гестията по ЗЗД, вкл. предложението да се уреди мнимото водене на чужда работа без натоварване.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

В настоящата процедура докторантът е представил шест научни публикации в специализираната правна периодика, свързани с темата на дисертационния труд, а именно: „Кой може да бъде управител на чужда работа без възлагане според българското облигационно право? – Търговско и облигационно право, № 3/2018 г., № 4/2018 г.; „Към въпроса за правната

уредбата на представителното водене на чужда работа без възлагане в българското облигационно право”. – Юридически свят, № 2/2017 г.; „Практиката на българските съдилища (1893-2015) върху воденето на чужда работа без възлагане”. – Съвременно право № 5/2015 г.; „Предпоставките за възникване на задължението на управителя от водене на чужда работа без възлагане според българското облигационно право”. – Търговско право, № 4/2018, № 1/2019; „Прекратяване на задължението на управителя от воденето на чужда работа без възлагане в българското облигационно право”. – Съвременно право, № 3/2019 г. и „Приложно поле на воденето на чужда работа без възлагане според българското облигационно право”. – Съвременно право, № 4/2017 г.

Тези публикации са ценни с това, че без да възпроизвеждат механично части от дисертационния труд, доразвиват едни или други аспекти от темата, респ. правят преглед и анализ на развитието на съдебната практика по тези въпроси. Всяка от тези публикации има богат научен апарат и отговаря на изискванията за високо качество на научните изследвания.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът отразява коректно структурата и съдържанието на дисертационния труд, приложената система от методи на научно изследване, практическото му значение, както и направените от дисертанта научни приноси.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

С оглед предстоящото отпечатване на дисертационния труд – нещо, което горещо препоръчвам на автора, ми се струва, че от допълнителна теоретична обосновка в докторската му теза се нуждае употребата в заглавието на труда на съществителното „задължението” в единствено число. Това уточнение се налага от обстоятелството, че в съдържанието на глава трета от труда, редом със задължението на управителя да се грижи за работата на доминуса добросъвестно (§18), в самостоятелни параграфи последователно са разгледани задължението на управителя за уведомяване на господаря на работата, включително задължението му да представи сметка на доминуса (§ 19), и задължението на управителя за предаване на всичко получено на доминуса (§ 20). Този подход при структуриране на изложението е от естество да внуши на читателя, че предмет на разглеждане са множество относително обособени с оглед на съдържанието и непосредствения им обект задължения на гестора, а не отделни аспекти на единното задължение на гестора, възникващо от воденето на чужда работа без възлагане. В същото време в заглавието на труда се говори за „задължение” на управителя в единствено число.

Второ, без да навлизам в подробности, струва ми се, че заглавието на глава трета и изобщо, редица места в изследването, където се говори за „действие на задължението на управителя” (гестора), се нуждаят от прецизиране в смисъл, че едно задължение не може да има „действие”. Действие в смисъла на правна последица може да се породи от юридически факт или фактически състав. Задължението на гестора е *правна последица* от проявлението на един извъндоговорен източник на облигационни отношения, каквато е гестията. Затова по-скоро следва да се говори за *характеристика и съдържание на задължението на гестора*, но не и за „действие” на това задължение, освен ако изпълнението му, на свой ред, бива разглеждано като отделен правопораждащ юридически факт в рамките на един динамичен фактически състав (за какъвто в случая обаче не може да става дума).

Държа специално да подчертая, че отправените препоръки и бележки по никакъв начин не се отразяват на високата научна стойност и практическо значение на труда, нито снижават качеството на научното изследване и общия му приносен характер за развитието на българската частноправна доктрина и съдебна практика. Трудът наистина заслужава много висока обща оценка и вярвам, че научното жури, а след отпечатването на труда – и читателската аудитория, ще дадат тази висока оценка на автора и изследването му.

8. Заключение

Водена от изложените съображения, приемам убедено, че с оглед материалноправните изисквания по чл. 6, ал. 3 ЗРАСРБ представеният дисертационен труд на **СВЕТОСЛАВ ИВАНОВ ИВАНОВ** на тема **„ЗАДЪЛЖЕНИЕТО НА УПРАВИТЕЛЯ ОТ ВОДЕНЕТО НА ЧУЖДА РАБОТА БЕЗ ВЪЗЛАГАНЕ СПОРЕД БЪЛГАРСКОТО ОБЛИГАЦИОННО ПРАВО”** съдържа научни и научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и показва, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания в областта на гражданското и търговското право и има способност за самостоятелни научни изследвания. Предвид това, **предлагам на почитаемото научно жури да даде на СВЕТОСЛАВ ИВАНОВ ИВАНОВ образователната и научна степен „доктор”, в подкрепа на което аз ще гласувам без колебание.**

София, 4.08.2020 г.

Проф. д-р Екатерина Матеева

.....

